

M

Központi írásbeli vizsgatevékenység

Javítási és értékelési útmutató

35 762 01 Demencia gondozó

Az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Kormányrendelet alapján.

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK

a feladatsor megoldásához

A munka megkezdése előtt az átvett feladatlapon tüntesse fel a nevét!

A feladatok megoldásához csak kék tintaszínű tollat használhat! A ceruzával vagy más tintaszínű tollal írt vizsgafeladatok nem értékelhetők.

Törekedjen olvashatóságra és az áttekinthetőségre!

Ha a megoldás javítása szükséges, az csak egyértelműen értékelhető módon fogadható el.

Maximálisan elérhető pontszám: 100 pont

Ponthatárok:

89 – 100	jeles
77 – 88	jó
65 – 76	közepes
51 – 64	elégséges
0 – 50	elégtelen

A következő eset figyelembevételével válaszolja meg az alábbi kérdéseket, illetve feladatokat!

Juliska néni 85 éves, egy hónapja költözött be az idősek otthonába. Öt éve kezdődött szellemi leépülése memóriazavarral, időbeli dezorientáltsággal, figyelemhianyatlással. Két lánya és három unokája rendszeresen látogatták, de szembesülniük kellett azzal a ténnyel, hogy édesanyjuk 24 órás felügyeletre szorul. A házi orvos beutalta a Demencia Centrumba, ahol az elvégzett vizsgálatok alapján Juliska néninél közép súlyos demenciát állapítottak meg.

Lányai több alkalommal felkeresték az Alzheimer Café rendezvényeit, hogy többet tudjanak meg a betegségről, de közben a megfelelő otthont is próbálták kiválasztani. Az egyik alkalommal egy olyan intézményvezető tartott előadást, aki nagyon szimpatikus és megnyerő volt a számukra, ezért az ő általa vezetett 60 férőhelyes, református fenntartású, demens részleggel rendelkező intézmény mellett döntöttek. A szakmai team mindent megtett annak érdekében, hogy Juliska néni beilleszkedése zökkenőmentesen történjen. Ismertté vált életútja, melyből kiderült, hogy vallásos volt, nagyon szeretett szépen öltözködni, igényes volt magára, kedvenc fodrászát heti rendszerességgel kereste meg. Nagyon szerette az állatokat, a legkedvesebb kutyája „Morzsi” névre hallgatott, aktív korában egy nagyvállalat könyvelését vezette. Jelenleg is gyakran beszél a számokról, de a foglalkozások alkalmával a számokat már nem ismeri fel. A foglalkozásokon leginkább a tisztálkodás, öltözködés eszközeit ismeri fel, s ezek kötik le a figyelmét is a legjobban. Gyakran agitált állapotú, állandóan jön-megy, keresi a hazavezető utat. A személyzet felismerte, hogy, ha éhes, szomjas, unatkozik akkor is nyugtalanabbá válik és folyamatosan járkal. A térbeli tájékozódást az intézmény különböző jelekkel segíti, pl. az illemhelyet is képpel jelölik. A szobája ajtaján kedvenc virága a sárgarózsa van, a szobájában családi képek, fiatalkori emlékek kerültek elhelyezésre. Az intézmény tervei között szerepel egy biztonságos téli kert, séta kert kialakítása.

1. Milyen arányú a magyar társadalomban a demencia előfordulási gyakorisága?

2 pont

Értékelhető információk:

Gyakorisága 60 év felett 6 %, 90 év felett 30%.

A tartalmilag helyes válaszáért összesen 2 pont adható.

2. Idősek otthonában olyan kérelmező is elhelyezhető, aki a gondozási szükségletet megalapozó egyéb körülmények közül a demencia kórkép legalább középsúlyos fokozatával rendelkezik. Kik állíthatnak ki ilyen szakvéleményt?

2 pont

Értékelhető információk:

Pszichiátriai, illetve Neurológiai Szakkollégium által befogadott demencia centrum vagy pszichiáter, neurológus, geriáter szakorvos.

A tartalmilag helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 2 pont adható.

3. Egészítse ki az alábbi mondatrészt!

5 pont

Értékelhető információk:

Az *idősek otthonán* belül külön *gondozási egységben* vagy *csoportban* kell ellátni azt a személyt, akinél a külön jogszabályban meghatározott szerv a demencia körébe tartozó *középsúlyos* vagy *súlyos* kórképet állapít meg.

A helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

4. Döntse el az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Írjon I (Igaz) vagy H (Hamis) betűt az állítások mellé!

5 pont

Értékelhető információk:

A demencia irreverzibilis szellemi hanyatlást jelent.	I
Demencia esetén visszafordítható elváltozások jönnek létre az idegsejtekben.	H
A demencia része a normális öregedésnek, mely a 65 év felettiéknél jelenik meg először.	H
Jellemző a memória, gondolkodás, figyelem, a térben és időben való tájékozódás zavara.	I
A demenciában gyakoriak a kommunikációs problémák.	I

A helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

5. Honnan ismerhető fel, hogy a demens személlyel történő kommunikáció sikeres? Nevezzen meg öt tényezőt!

5 pont

Értékelhető információk:

A demens személy:

- együttműködő
- kevésbé bolyong
- ritkán zavart
- ritkábban agitatív
- kényszeres tevékenységben (pakolás, szerelés, vizezés) terelhető
- viselkedése elfogadható

A tartalmilag helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

6. Soroljon fel a demenciában leggyakrabban előforduló ápolási, gondozási problémák közül tízet!

10 pont

Értékelhető információk:

- Az új környezethez történő alkalmazkodóképesség elégtelenségéből kialakuló állapotrosszabbodás megakadályozása.
- A szomjúságérzet hiánya és a folyadék fogyasztás kivitelezési elégtelensége miatt kialakuló kiszáradás megelőzése.
- Az éhségérzet hiánya és a nyelési nehezítettség miatt kialakuló elégtelen táplálék felvétel megelőzése.
- Széklet, vizelet tartási képtelenség miatt a megfelelő inkontinenciatermék használata.
- Elkóborolás veszélyének megakadályozása.
- Évszaknak megfelelő ruházat kiválasztásának, felvételének képtelensége.
- Személyi higiéné elhanyagolása.
- Konfliktusok kialakulásának megelőzése, a családtagok lelkiismeret furdalása miatt.
- Konfliktus és sérülésveszély elkerülése, amely az agitált állapot miatt alakulhat ki.
- A saját és mások tulajdonának megóvása.
- A gyógyszerek mellékhatásai miatt fellépő sérülések megelőzése.
- A foglalkoztatásokon történő részvétel biztosítása.

A tartalmilag helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 10 pont adható.

7. Soroljon fel a személyközpontú megközelítés elvei közül hatot!

6 pont

Értékelhető információk:

- partnerség
- figyelmesség
- udvariasság
- empátia
- feltétel nélküli elfogadás
- képessé tevés - empowerment
- önellátás facilitálása
- közösségi részvétel ösztönzése

A tartalmilag helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 6 pont adható.

8. Határozza meg a kognitív zavar fogalmát!

2 pont

Értékelhető információk:

A kognitív, vagyis a megismeréssel kapcsolatos folyamatok zavara. Ide tartozik az érzékelés, a memória, a tanulás és a gondolkodás.

A helyes válaszáért összesen 2 pont adható.

9. Milyen segítő szervezeteket ismer, amelyek a demenciával élők és családtagjaik számára nyújt megfelelő ismereteket és segítséget a betegséggel és kezeléssel kapcsolatosan? Soroljon fel ezen szervezetek közül hármat!

3 pont

Értékelhető információk:

- *Memória Alapítvány*
- *Feledékeny Emberek Hozzá tartozóinak Társasága*
- *Alzheimer Café-k*

A helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 3 pont.

10. Milyen szempontokat kell figyelembe venni a demens ellátottak fizikai környezetének kialakításánál? Soroljon fel ezek közül ötöt!

5 pont

Értékelhető információk:

- *Biztonságos terület: mozgásra, mobilitásra, szabad levegőre jutásra biztosított – ez több mint akadálymentes épített környezet megvalósítása.*
- *Az intézmény, a közösségi terek elhagyása ne legyen akadályozott.*
- *Segítő jelek alkalmazása eligazodáshoz, irányított mozgáshoz. Gyakran azon múlik az inkontinencia, hogy a beteg nem találja meg a WC-t. Hosszú folyosó és egyforma ajtók megtéveszthetik a gondozottakat és nem találják a saját szobájukat. A hosszú folyosót célszerű megtörni faliórával, virágdíszsel.*
- *Figyelemelterelés: kijárat álcázása, kilincsek elrejtése stb. Tervezzünk útlezárásokat, eltereléseket, ha nem akarjuk, hogy bizonyos helyekre bemenjenek az ellátottak.*
- *Biztonságos sétakert, télikert kialakítása.*

A tartalmilag helyes válaszáért 1-1- pont, összesen 5 pont adható.

11. Soroljon fel a demens beteget gondozó családok terhei közül ötöt!

5 pont

Értékelhető információk:

- *a diagnózissal szembesülés során kialakuló krízis helyzetben a családok magukra maradnak*
- *a gondozó családtagra nehezüdő gondozási teher aránytalanul nagy – nehéz egyensúlyokat tartani - a „szendvics generáció” nehézségei jelentkeznek*
- *a munkaerőpiacról kiesés kockázata növekszik*
- *a stressz-terhelődés nyomán fizikális és pszichés zavarok alakulnak ki*
- *a gondozó családok nem rendelkeznek megfelelő gondozási stratégiákkal, nem tudják kezelni a zavaró viselkedést*
- *rendszerint nincs megfelelő szociális támogató hálózat*

- *a stigmatizáció és kirekesztődés kockázata nagy*

A helyes válaszért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

12. Milyen eszközök használhatók a képességek szinten tartására? Soroljon fel ötöt!

5 pont

Értékelhető információk:

- *óriás dominó*
- *puzzle*
- *nagyméretű műanyag dobókocka*
- *fából számkirakó*
- *különféle kártyák*
- *ABC betűi*

A tartalmilag helyes válaszért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

13. A felsoroltak közül húzza alá azokat, melyek az irreverzibilis demenciák okai közé tartoznak!

5 pont

Értékelhető információk:

- *fertőzések*
- *Alzheimer-kór*
- *Pick betegség*
- *Wilson-kór*
- *Sclerosis multiplex okozta dementia*
- *mérgezések*
- *metabolikus, hormonális okok*
- *Herpes simplex okozta agyvelőgyulladás*
- *emocionális betegségek*

A helyes válasz aláhúzásáért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

14. Értelmezze az alábbi szakkifejezéseket!

10 pont

Értékelhető információk:

- *Amnézia: az emlékezés változó mértékű zavara, amely lehet átmeneti vagy tartós.*
- *Mini Mentál State: a demencia súlyossági fokának meghatározására használható, gyorsan elvégezhető, standardizált teszt. Több feladat típusból áll, mely a kognitív funkciók épségével kapcsolatban ad egy felmérésre és utánkövetésre alkalmas visszajelzést a kezelőorvos számára.*
- *Hippokampusz: az emberi agy része, kiemelkedő szerepet tölt be a memória létrehozásában és a térbeli tájékozódásban. Alzheimer-kórban gyakran károsodik.*
- *Konfabuláció: kóros meseszövés.*
- *Progresszió: a betegség előrehaladása. Az Alzheimer-kórt az idegrendszer változó ütemű, folytonos, megállíthatatlan leépülése jellemzi.*

A tartalmilag helyes válaszért 2-2 pont, összesen 10 pont adható.

15. Az időskori személyiségváltozás okai közül nevezzen meg ötöt!

5 pont

Értékelhető információk:

- *az idős ember „régie éne” - korábbi személyisége*
- *fiatalkori személyiségének elszürkülése*
- *szomatikus betegségei*
- *érezkszervek működésének csökkenése*
- *fiatalkori ismeretek mértéke*
- *alkalmazkodó képességének csökkenése*

A tartalmilag helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

16. Nevezzen meg a demenciával élő személyek gondozásában résztvevő team tagjai közül ötöt!

5 pont

Értékelhető információk:

- *intézményvezető*
- *szociális, mentálhigiénés munkatárs*
- *szociális gondozó*
- *lelkipásztor*
- *intézményvezető ápoló*
- *ápoló*
- *önkéntesek*

A helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

17. Soroljon fel öt olyan információt az esetből, mely Juliska néni megismerését segíti elő az ellátó teamnek az együttműködés érdekében!

5 pont

Értékelhető információk:

- *nagyon vallásos volt*
- *egy nagyvállalat könyvelését vezette*
- *nagyon szerette az állatokat, mindig volt kutyája*
- *két lánya, három unokája van*
- *szerette a szép ruhákat, szépen öltözött*
- *ápolat külsejű volt, minden héten járt kedvenc fodrászához*

A tartalmilag helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

18. Milyen foglalkozást szervezne Juliska néninek, mely az önállóság fenntartását segítené elő? Soroljon fel a foglalkozások közül ötöt!

5 pont

Értékelhető információk:

- *tisztálkodás eszközeinek kiválasztása*
- *napi tisztálkodás folyamatában való részvétel*
- *évszaknak megfelelő ruházat kiválasztása, helyes sorrendbe való felvétele*
- *evőeszközök megnevezése, megterítés*
- *mellékhelység felismerése, szükséglet elvégzése, kontinencia tréning*

A tartalmilag helyes válaszáért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

19. Melyek az agitáció leggyakoribb okai? Soroljon fel ezek közül hármat!

3 pont

Értékelhető információk:

- gyógyszerrel kapcsolatos iatrogén okok
- fájdalom vagy diszkomfort érzéssel járó állapotok
- akut vagy krónikus hypoxia

A tartalmilag helyes válaszért 1-1 pont, összesen 3 pont adható.

20. Milyen okokra vezethető vissza az esetben szereplő néni elkóborlásának kockázata? Nevezzen meg az okok közül ötöt!

5 pont

Értékelhető információk:

- megpróbál „hazatalálni”
- keresi a fürdőszobát
- éhes
- szomjas
- fájdalma van
- fél
- unatkozik

A tartalmilag helyes válaszért 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

21. Mit értünk interprofesszionális együttműködés alatt?

2 pont

Értékelhető információk:

Az interprofesszionális együttműködés két vagy több, különböző foglalkozási ághoz tartozó szakma képviselőinek időleges vagy hosszabb távú vállalkozása, kommunikációja és együttműködése, amelynek során a csoportdinamika jótékony hatása segítségével a közreműködő szakemberek meglévő és megtermelt tudásukat és erőforrásaikat megosztják egymás között egy közösen meghatározott cél vagy ügy elérése érdekében, közösen meghatározott, eldöntött eljárás módok alkalmazásával.

A tartalmilag helyes válaszért összesen 2 pont adható.

A javítási-értékelési útmutatótól eltérő, egyéb helyes megoldást is el kell fogadni!